

Motion

1978/79:559

av Sonja Fredgardh och Stig Josefson
om beredskap mot snöoväder

Det snöväder som dagarna kring nyårshelgen drabbade Skåne, särskilt Malmöhus län, var det svåraste som inträffat sedan de hårda snövintrarna under 1940-talets första år. Alla kommunikationer lamslogs, 4 000 elabon- nenter blev utan ström, bilar satt fast i snödrivorna och många människor var i uppenbar fara innan hjälp kom fram. För många lantbrukare med djurbesättning, uppstod svåra problem.

Den katastrofsituation som uppstod illustrerade på ett oroväckande sätt den sårbarhet som det moderna, tekniska högutvecklade samhället har vid snabbt uppkomna påfrestningar av detta slag. Många människors obetänk- samhet att "ge sig ut för att titta på snön" visar därtill hur obekant med naturkrafterna nutidsmänniskan är och hur aningslöst hon reagerar inför katastrofer av sådan art som nyårshelgens.

Katastrofen blev ett prov på samhällets beredskap. I Malmöhus län grep myndigheterna, representerade av länsstyrelsen med landshövding Nils Hörjel som drivande kraft, in med berömvärd snabbhet. Från länsstyrelsens ledningscentral dirigerades det fortsatta arbetet. Kontakt togs med militära förband för att få terränggående fordon, vidare med vägväsendet, brandkårer och kommunala myndigheter liksom med Sydkraft och andra berörda parter.

Ett ovärderligt arbete utträttades av den lokala radiostationen, Radio Malmöhus, och även av Radio Kristianstad. Sändningarna därifrån höll allmänheten underrättad om vad som skedde och utgjorde tidvis den enda fungerande förbindelselänken mellan myndigheterna, de ute på fältet arbetande undsättningsexpeditionerna och allmänheten (nödställda ute på vägarna, insnöade och isolerade samhällen samt enskilda i behov av hjälp). De insatser som gjordes av lokalradion vitsordas också i den skrivelse om katastrofberedskapen i Malmöhus län som landshövding Hörjel ingett till kommunikationsdepartementet.

Lokalradions betydelse framstår klart. Det är därför viktigt att en utvärdering av dess verksamhet under katastrofdagarna sker. Syftet bör vara att inlemma lokalradion i framtida katastrofberedskap och ställa tillräckliga resurser för detta till förfogande.

I den nämnda skrivelsen berörs de erfarenheter som gjorts i samband med snökatastrofen och som kan vara av värde för en förbättrad framtida beredskap. Länsstyrelsen har sedan länge en katastrofplan med specialplaner för trafik-, tåg-, sjö-, sprängnings-, giftgas- och atomolyckor samt för bränder, explosioner, översvämningar, oljeutflöden, medicinska katastrofer m. m. En

direkt plan för snökatastrofer saknas emellertid.

Under de aktuella dagarna användes den plan som gäller för stormskador. Denna tidigare beredskap kommer nu att kompletteras med en speciell plan för att bemästra verkningarna av snöstormar i länet.

Samarbetet med SMHI skall ökas, så att länsstyrelsen på ett tidigt stadium kan förvarnas t. ex. om hotande snöstormar. Detta samarbete är viktigt dels för att man på alla berörda fronter skall vara beredd att snabbt rycka in, dels för att kunna förvarna allmänheten från att ge sig ut på vägarna.

Samarbetet med lokalradion måste byggas ut. Möjligheter bör skapas för länsstyrelsen att placera en tjänsteman på lokalradion, vilken måste ha en direkt kopplad linje till länsstyrelsen.

Kommunikationerna och sambandsfunktionerna mellan länsstyrelsen och vägverkets vägstationer, eldistributionsföretagens underhållsorganisation och lokala organ måste förbättras. Den regionala fördelningen av vägverkets resurser bör också uppmärksammas, och nedläggning av vägstationer bör förhindras.

En svag punkt i nuvarande beredskap visade sig bristen på specialfordon vara. Endast en bandvagn (snövessla) fanns tillgänglig inom Malmöhus län. Bandvagnar fick i övrigt rekvireras från militära förband i Halmstad och Växjö. Särskilt betonas från brandkåren i Ystad behovet av lokalt stationerade bandvagnar. Österlens utsatta läge vid snöoväder motiverar att bandvagnar finns direkt tillgängliga hos P 7 i Ystad. F. n. finns ingen sådan där. Länsstyrelsen uppskattar behovet av bandvagnar, vilka skall vara förräddsställda i Malmöhus län, till 15–20 stycken. Med tanke på kostnaderna måste detta behov noga övervägas och utredas.

Människors obetänksamhet att ge sig ut i snöstormen, ibland av ren nyfikenhet, medförde inte bara merarbete för räddningsorganen utan blev även till direkt hinder i räddningsarbetet, när bilarna ibland övergavs ute på vägarna. Nyfikenheten ledde också till att man i onödan utsatte sig för personliga risker. Att t. ex. på en sådan färd ta med barn visar en hög grad av omdömeslöshet. I första hand måste vid ett sådant tillfälle vägarna hållas framkomliga för nödvändig trafik – snöröjningsfordon, sjuktransporter, undsättningsexpeditioner till av strömavbrott drabbade områden, brandkårer, ambulanser och andra utryckningsfordon. Med tanke på de aktuella erfarenheterna borde länsstyrelsen utrustas med befogenhet att i en akut situation, som under den gångna nyårshelgen, temporärt förbjuda all icke-nyttotrafik på de allmänna vägarna. Så skedde i Danmark, där polismästarna enligt en lag från 1871 (Lag nr 21: § 7) har rätt att utfärda generellt körförbud, då behov finns att avvärja överhängande olycksrisk. Söder om Næstved på Själland förbjöds allmän trafik tills myndigheterna fått läget under kontroll. Överträdelse av förbudet kan leda till böter eller fängelse.

I vissa västtyska delstater finns rätt att stänga av allmän trafik vid naturkatastrofer. Mycket talar för att länsstyrelserna i Sverige borde ges liknande möjligheter. Frågan bör utredas och prövas.

När det gäller enskilda bilister är det uppenbart att hur föredömligt informationen i lokalradion än fungerade, så erhöll den inte i alla avseenden avsedd effekt. Detta beror till en del på att alla bilister inte är utrustade med radiomottagare och till en del på att bilister, som hade mottagningsmöjligheter, inte avlyssnade lokalradioprogrammen. Detta aktualiserar frågan om radio skall ingå i bilens ordinarie utrustning. I beredskapen bör ingå kontakt mellan lokal- och riksradio så att riksprogrammet uppmanar bilister inom katastrofområdet att koppla in mottagaren på den lokala sändarens våglängd.

En genomgång av gjorda erfarenheter pågår inom länsstyrelsen i Malmöhus län. Denna utvärdering bör fullföljas och kan utgöra en värdefull tillgång för att åstadkomma en förbättrad beredskapsplan i länet. Men händelser liknande dem som uppstod i Skåne nyårshelgen 1978-1979 kan inträffa på andra orter i vårt land. Det är därför angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att kontrollera den beredskap som finns för att möta liknande situationer som ovan nämnts också i andra län och vidtar de åtgärder som är erforderliga för en god beredskap. Kostnadsaspekterna måste givetvis ägnas nödvändig uppmärksamhet och vägas mot de krav på säkerhet och snabbhet i handling som landets befolkning har rätt att ställa.

Med hänvisning till vad vi anförde i motionen hemställs

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts för en förbättrad beredskap mot snöoväder samt anholder att regeringen vidtar de åtgärder som är nödvändiga härför.

Stockholm den 18 januari 1979

SONJA FREDGARD (c)

STIG JOSEFSON (c)